

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

Katowice, dnia 3 listopada 2010 r.

**Zarząd
Katowickiego Holdingu Węglowego SA
w Katowicach**

LKA-4101-10-02/2010/P/10/134

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o *Najwyższej Izbie Kontroli*¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach przeprowadziła kontrolę w Katowickim Holdingu Węglowym S.A. Kopalni Węgla Kamiennego „Murcki-Staszic”, zwanej dalej „Kopalnią”, w zakresie gospodarki odpadami z wydobycia węgla kamiennego w latach 2007-2010 (I półrocze).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 15 września 2010 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Zarządowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania Kopalni w zakresie spraw objętych kontrolą, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości.

Powyższą ocenę uzasadniają następujące oceny częściowe i ustalenia kontroli:

1. Kopalnia² - zakład dwuruchowy (Ruch „Boże Dary” i Ruch „Staszic”), prowadziła działalność w zakresie gospodarki odpadami powstałymi z wydobycia węgla kamiennego na podstawie pozwoleń, udzielonych jej przez Wojewodę Śląskiego i Marszałka Województwa Śląskiego, dla każdego z ruchów oddzielnie.

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm., zwanej dalej „ustawą o NIK”,

² Kopalnia „Murcki-Staszic” powstała w dniu 1.01.2010r. w wyniku połączenia Zakładów Górniczych KWK „Murcki” i KWK „Staszic”.

Pozwolenia te obejmowały wytwarzanie odpadów w procesie wydobywania i wzbogacania węgla oraz zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie ich odzysku, określając rodzaj i parametry instalacji do tego przeznaczonych oraz miejsca i sposób ich magazynowania.

W latach 2007 – 2009 rocznie i w I półroczu 2010 r. Kopalnia wytworzyła odpowiednio:

- 60 285 Mg, 33 139 Mg, 49 467 Mg i 7 729 Mg odpadów o kodzie 01 01 02³,
- 2 098 069 Mg, 1 533 183 Mg, 1 510 028 Mg i 900 959 Mg odpadów o kodzie 01 04 12⁴,
- oraz 244 920 Mg, 249 777 Mg, 230 622 Mg i 134 789 Mg odpadów o kodzie 01 04 81⁵.

Ilość wytworzonych odpadów w Kopalni w poszczególnych latach nie przekroczyła ilości określonej w pozwoleniach na ich wytwarzanie.

2. Instalacje przeznaczone do wytwarzania odpadów eksploatowano zgodnie z warunkami określonymi w pozwoleniach, w szczególności dotyczącymi miejsc wytwarzania i składowania odpadów. Wytworzone odpady, zgodnie z zatwierdzoną technologią Zakładu Przeróbki Mechanicznej Węgla, ładowano do tzw. kamieniarek o określonej objętości lub kierowano do punktów załadowniczych wyposażonych w wagi, co umożliwiało prawidłowe określenie masy odpadów⁶.
3. Wytworzone odpady Kopalnia zagospodarowywała głównie przekazując je firmie [...] ⁷, która zgodnie z zawartymi umowami i posiadany zezwoleniem na prowadzenie tej działalności, odbierała je z Kopalni własnym transportem i dokonywała ich odzysku. Łącznie Kopalnia przekazała ww. spółce, na podstawie *Kart przekazania odpadów* wystawionych, 6 308 106 Mg odpadów, z tego 2 139 914 Mg w 2007 r., 1 651 300 Mg w 2008 r., 1 654 041 Mg w 2009 r. i 862 851 Mg w I półroczu 2010 r.
4. W okresie objętym kontrolą Kopalnia w ramach pozwoleń na wytwarzanie odpadów, obejmujących również pozwolenie na prowadzenie odzysku odpadów z wydobycia węgla

³ Odpady z wydobywania kopaliny innych niż rudy metali, zwane dalej „odpadami z wydobywania kopaliny”,

⁴ Odpady powstające przy płukaniu i oczyszczaniu kopaliny inne niż wymienione w 01 04 07 i 01 04 11, zwane dalej „odpadami popłuczkowymi”,

⁵ Odpady z flotacyjnego wzbogacania węgla inne niż wymienione w 01 04 80, zwane dalej „odpadami poflotacyjnymi”,

⁶ tj. zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. u. Nr 30, poz. 213) z dokładnością do jednego miejsca po przecinku, zwanym dalej „rozporządzeniem MŚ w sprawie wzorów dokumentów”,

⁷ Ochrona tajemnicy przedsiębiorcy na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. Nr 112, poz. 1198 ze zm.) oraz art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm.).

kamiennoego w instalacjach, zagospodarowała odpady z wydobycia węgla kamiennoego do podsadzania starych zrobów. W okresie tym w ten sposób zagospodarowano odpowiednio następujące ilości odpadów: 246 853 Mg, 134 454 Mg, 152 533 Mg i 102 570 Mg. Ilości te nie przekroczyły wielkości określonych w ww. pozwoleniach.

5. NIK negatywnie ocenia zagospodarowanie odpadów z wydobycia węgla na rekultywację terenów po zakończonej działalności przemysłowej (osadniki „Krystyna” i „Zuzanna”) bez posiadania zezwolenia na ich odzysk, z naruszeniem art. 26 ust. 1 ustawy z 27 kwietnia 2001 r. o odpadach⁸, a mianowicie:
- Kopalnia, rekultywując teren osadników „Krystyna”, w okresie od stycznia do maja 2007 r., zagospodarowała łącznie 80 196 Mg odpadów. Wniosek o udzielenie zezwolenia na odzysk odpadów na tym terenie złożono do Prezydenta Katowic dopiero w dniu 24 maja 2007 r. Prezydent udzielił stosownego zezwolenia Kopalni (Ruch „Boże Dary”) decyzją nr 64/O/2007 w dniu 5 czerwca 2007 r., w której określił następujące maksymalne ilości odpadów poddanych odzyskowi: *„odpady o kodzie 01 01 02 w ilości do 20 000 Mg w 2007 r. oraz do 25 000 Mg w 2008 r., odpady o kodzie 01 04 12 w ilości do 130 000 Mg w 2007 r. oraz do 441 000 Mg w 2008 r.”*. Rekultywując osadniki „Krystyna” w latach 2007-2008 Kopalnia zagospodarowała łącznie 472 104 Mg odpadów z wydobycia węgla nie przekraczając ilości odpadów dopuszczanej do odzysku ww. zezwoleniem Prezydenta;
 - w styczniu 2009 r. Kopalnia nadal prowadziła działalność w zakresie odzysku odpadów z wydobycia węgla na terenie osadników „Krystyna”, zagospodarowując 10 613 Mg odpadów, pomimo że Prezydent zezwolił na ich odzysk tylko w latach 2007-2008. Inżynier ds. Mierniczo–Geologicznych wyjaśniał powyższe koniecznością niedopuszczenia do obsunięcia się skarpy osadników. NIK zwraca uwagę, że nie zwalniało to Kopalni z konieczności uzyskania zezwolenia na odzysk odpadów w 2009 r.;
 - Kopalnia (Ruch „Staszic”), nie mając zezwolenia na odzysk odpadów poza instalacjami, w okresie od sierpnia do listopada 2008 r. zagospodarowała na terenie osadników „Zuzanna” 1 967 Mg odpadów popłuczkowych. Posiadane przez Kopalnię decyzje Wojewody Śląskiego - pozwolenia na wytwarzanie odpadów, obejmujące również zezwolenie na odzysk odpadów, nie zezwalały Kopalni na odzysk odpadów z wydobycia węgla poza instalacjami (czyli na terenie osadników „Zuzanna”). Co prawda Kopalnia we wrześniu i listopadzie 2008 r. występowała do Marszałka Województwa Śląskiego

⁸ t.j. Dz. U. z 2010 r., Nr 185, poz. 1243, zwanej dalej „ustawą o odpadach”,

z wnioskiem o rozszerzenie zakresu posiadanego zezwolenia na odzysk odpadów, wskazując jako miejsce odzysku odpadów wydobywczych – osadniki „Zuzanna”, jednak w wydanej decyzji z 2 grudnia 2008 r. nie ujęto wskazanych miejsc odzysku. Jak wyjaśnił w toku kontroli Główny Inżynier ds. Mierniczo-Geologicznych, brak wskazania w decyzji miejsc odzysku zgodnych z wnioskiem „uznać należy za oczywistą omyłkę. W przeświadczeniu o zgodności decyzji z wnioskiem kopalnia podjęła przygotowania do rekultywacji osadników poprzez utwardzanie dróg odpadami wydobywczymi, jednak nie przeprowadzono rekultywacji osadników ze względu na trudną sytuację finansową. Aktualnie wznowiono inicjatywę rekultywacji osadników Zuzanna, dlatego podjęto działania w celu sprostowania omyłki i uzupełnienia decyzji o oznaczenie osadników, jako dodatkowego miejsca odzysku odpadów”. Powyższa okoliczność nie usprawiedliwia jednak, niezgodnego z prawem, poddania odpadów odzyskowi przed uzyskaniem zezwolenia.

6. W okresie objętym kontrolą Kopalnia prowadziła ewidencję wytwarzanych odpadów z wydobycia węgla kamiennego według kodów odpadów, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów⁹ i zgodnie z rozporządzeniem MŚ w sprawie wzorów dokumentów, sporządzając, co miesiąc, na drukach stanowiących załączniki do ww. rozporządzenia - *kartę ewidencji odpadu* oddzielnie dla każdego odpadu (wg kodu) objętego pozwoleniem i *kartę przekazania odpadu*.

Przekazując odpady innym podmiotom, Kopalnia sporządzała karty przekazania odpadów, na których uzyskiwała pisemne potwierdzenie ich odbioru.

Kopalnia, zgodnie z art. 37 ust. 1 ustawy o odpadach, sporządzała zbiorcze zestawienia danych o rodzajach i ilości wytworzonych odpadów, o sposobach gospodarowania nimi oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku i unieszkodliwiania tych odpadów. W zestawieniach tych, jak również w sprawozdaniach GUS OS-6, wykazywano dane zgodnie z prowadzoną ewidencją odpadów w kartach ewidencji odpadów i kartach przekazania odpadów. Sprawozdania GUS OS-6 i zestawienia do Marszałka Województwa Śląskiego przekazywano w wymaganych przepisami terminach¹⁰.

W prowadzonej ewidencji i sporządzanych sprawozdaniach nieprawidłowo wykazywano odpady wytwarzane i zagospodarowane w firmie obcej. Stwierdzono, że Kopalnia (Ruch „Boże Dary”) w latach 2007-2008 przekazała do wzbogacania

⁹ (Dz. U. Nr 112, poz. 1206)

¹⁰ do końca I kwartału roku następnego,

(odpowiednio 48 690 Mg i 30 378 Mg) firmie [...] ¹¹¹² wysokozapopielone miały węglowe, które nie były kwalifikowane jako odpady, a po ich wzbogaceniu otrzymywała tzw. „koncentrat” (odpowiednio 32 184 Mg i 20 080 Mg), przeznaczony jako produkt do sprzedaży. Różnice pomiędzy ilością materiału przekazaną do [...] ¹³, a otrzymaną od niego jako ww. „koncentrat” (odpowiednio 16 506 Mg i 10 298 Mg) Kopalnia wykazywała w sprawozdaniach GUS OS-6 ¹⁴ i zestawieniach zbiorczych do Marszałka Województwa Śląskiego, jako odpad wytworzony i zagospodarowany w firmie obcej. Kopalnia sporządzała również, na okoliczność rzekomego wytworzenia ww. ilości odpadów, karty przekazania odpadów firmie [...] ¹⁵, ale pracownicy tej firmy odmawiali ich podpisania tłumacząc, że powstająca różnica nie stanowiła odpadu, a jedynie „surowiec wtórny”. Zastępca Kierownika Działu Przeróbki Mechanicznej wyjaśnił, że *„w związku z przekazywaniem miału surowego do wzbogacania w [...] ¹⁶ i uwzględnianiu w sprzedaży wyłącznie tonażu miału wzbogaconego, w celu zbilansowania wydobycia brutto Kopalni zachodziła konieczność uwzględniania w statystyce GUS (G 09.2 ¹⁷) również tonażu powstających odpadów w trakcie wzbogacania w firmie obcej”*. Działania Kopalni były niezgodne z postanowieniami art. 3 ust. 2 pkt 22 ustawy o odpadach, gdyż nie była ona wytwórcą odpadów powstających w wyniku wzbogacania miałow w firmie [...] ¹⁸, tym bardziej że Kopalnia (Ruch „Staszic”) w latach 2007-2008 również wysyłając do wzbogacania firmie [...] ¹⁹ wysokozapopielone miały, nie wykazywała w sprawozdaniach GUS OS-6 i zestawieniach do Marszałka

¹¹ Ochrona tajemnicy przedsiębiorcy na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. Nr 112, poz. 1198 ze zm.) oraz art.11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz.1503 ze zm.).

¹² posiadającej pozwolenie na tego typu działalność,

¹³ Ochrona tajemnicy przedsiębiorcy na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. Nr 112, poz. 1198 ze zm.) oraz art.11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz.1503 ze zm.).

¹⁴ Sprawozdanie o odpadach z wyłączeniem odpadów komunalnych

¹⁵ Ochrona tajemnicy przedsiębiorcy na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. Nr 112, poz. 1198 ze zm.) oraz art.11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz.1503 ze zm.).

¹⁶ Ochrona tajemnicy przedsiębiorcy na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. Nr 112, poz. 1198 ze zm.) oraz art.11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz.1503 ze zm.).

¹⁷ Sprawozdanie o mechanicznej przeróbce węgla

¹⁸ Ochrona tajemnicy przedsiębiorcy na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. Nr 112, poz. 1198 ze zm.) oraz art.11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz.1503 ze zm.).

¹⁹ Ochrona tajemnicy przedsiębiorcy na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. Nr 112, poz. 1198 ze zm.) oraz art.11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz.1503 ze zm.).

Województwa Śląskiego jako odpadu różnicy między ilością przekazanych [...] ²⁰ wysokozapopielonych miałów węglowych, a ilością otrzymanego od niego koncentratu.

Wobec stwierdzonych nieprawidłowości w zakresie odzysku i ewidencji odpadów, za niewystarczające należy uznać zakres i częstotliwość podejmowanych działań kontroli wewnętrznej. W okresie objętym kontrolą przeprowadzono tylko jedną kontrolę (marzec-kwiecień 2010 r.) dotyczącą umów na zakup i transport odpadów pogórnich, w wyniku której odstąpiono od realizacji czterech umów zawartych z firmą Haller SA na realizację ww. zadania, w związku z zastrzeżeniami formalno-prawnymi do tych umów.

7. Kopalnia zagospodarowywała (Odzyskiwała) odpady z wydobycia węgla głównie w drodze przekazywania ich do firmy [...] ²¹, na podstawie umów, w których określono cenę za transport i odzysk odpadów. W związku z tym, w okresie objętym kontrolą Kopalnia poniosła koszty na rzecz [...] ²², w wysokości 51 313 141 zł, z tego: 15 103 347 zł w 2007 r., 11 601 341 zł w 2008 r., 16 042 424 zł w 2009 r. i 8 566 030 zł w I półroczu 2010 r.

Natomiast z tytułu wzbogacenia wysokozapopielonych miałów węglowych (48 690 Mg w 2007 r. i 30 378 Mg w 2008 r.) w firmie [...] ^{23,24} Kopalnia uzyskała dodatni wynik finansowy odpowiednio w kwotach - 663 992 zł i 284 500 zł.

NIK pozytywnie ocenia zlecenie przez Kopalnię Instytutowi Mechanizacji Budownictwa i Górnictwa Skalnego wykonania badań w zakresie przydatności odpadów z wydobycia węgla do produkcji kruszywa mineralnego. Jako niedostateczne ocenia natomiast działania Kopalni w zakresie wykorzystania tych odpadów, jako materiału budowlanego (w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o wyrobach budowlanych ²⁵), wobec pozytywnych rezultatów przeprowadzonych badań w tym zakresie. W okresie objętym kontrolą Kopalnia sprzedała zaledwie 338 Mg odpadów za

²⁰ Ochrona tajemnicy przedsiębiorcy na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. Nr 112, poz. 1198 ze zm.) oraz art.11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz.1503 ze zm.).

²¹ Ochrona tajemnicy przedsiębiorcy na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. Nr 112, poz. 1198 ze zm.) oraz art.11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz.1503 ze zm.).

²² Ochrona tajemnicy przedsiębiorcy na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. Nr 112, poz. 1198 ze zm.) oraz art.11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz.1503 ze zm.).

²³ Ochrona tajemnicy przedsiębiorcy na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. Nr 112, poz. 1198 ze zm.) oraz art.11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz.1503 ze zm.).

²⁴ obliczony jako suma zysku ze sprzedaży wzbogaconych miałów węglowych oraz kosztu jaki poniosłaby Kopalnia, gdyby musiała zagospodarować odpady powstałe w tym procesie,

²⁵ Dz. U. Nr 92 poz. 881 ze zm.

kwotę 847 zł, co nie miało istotnego wpływu na efektywność ekonomiczną zagospodarowania odpadów z wydobycia węgla.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1. Podjęcie działań zmierzających do uzyskania zezwolenia na odzysk odpadów poza instalacjami celem umożliwienia zgodnego z ustawą o odpadach odzysku odpadów na terenie osadników „Zuzanna”;**
- 2. Dokonanie korekt błędnych sprawozdań statystycznych o odpadach (OS-6) oraz zbiorczych zestawień danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach gospodarowania nimi oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku i unieszkodliwiania tych odpadów, sporządzonych za lata 2007 i 2008.**

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Zarząd Spółki, w terminie 21 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, Zarządowi Spółki przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.